

اردوغان

«اردوغان» در «گرداب گولن»

رفیق دیروز رقیب امروز

تانیا تجلی

قامت «نمونه ترکی» در پیچ‌وخم فساد مالی خمیده و فشاری که بر ستون فقرات ترکیه وارد می‌کند، چین‌وچروک‌های صورت اردوغان را بیشتر و پررنگ‌تر کرده؛ ترکیه با برنامه‌ای مجزا از برنامه کشورهای همسایه پایه میدان بین‌المللی گذشت و خیز بلندی برای پیوستن به اتحادیه اروپا برداشت. مواقنانشان از «نمونه خاصی» که این کشور در پیشبرد اهدافش داشته حمایت کردند و آن را از نمونه‌های اروپایی مجزا کردند. «نمونه ترکی» با به بندازی بود که ترک‌ها با استناد به آن و البته رشد قابل‌توجه اقتصادی‌شان سعی در نرم کردن دل آنهایی بلکه در خود کشور، برای راه‌اندازی این نمونه به ظاهر موفق رجب‌طیب اردوغان ۱۱سال زحمت کشید. ۱۱سال البته تلاش کرد تا لایه‌های درونی این حکومتاری هویدا نشود. حالا اما بعد از ۱۱سال سیلی راه افتاده و برنامه‌هایش را نقش‌برآپ کرد و رفیق گرمابه و گلستانش را جدا.

شروعی به نام اردوغان

از سال ۲۰۰۳ رجب‌طیب اردوغان نخست‌وزیر ترکیه در سرنگونی مخالفان خود از نظامیان گرفته تا اردوگاه‌های سکولار موفق عمل کرد. او در این راه اقداماتی فراموش‌نشدنی بر پیکره زندگی سیاسی و اجتماعی ترکیه حک کرد. در سال‌هایی که بحران مالی داشت اروپا را در گرداب وحشتناکش فرومی‌برد، ترکیه اردوغان کمتر از بقیه طعم بیکاری و جیربندی را کشید. اما رجب‌طیب در این همه سال تنها نبود و دوستی داشت که اگرچه از نزدیک نه، ولی از فرسنگ‌ها آن‌طرف‌تر دلگرمی‌اش می‌داد و برنامه فکری‌اش را پیش می‌برد؛ فتح‌الله گولن، لیبرال مجیبی که در سال ۹۹ به آمریکا گریخت تااز دست تعقیب‌های پلیس ترکیه جان سالم به‌دبرد. گولن لیبرال به جرم مبارزت روشنش با لاییک‌های ترک تحت تعقیب قرار گرفته بود پدر مسلمان ترکیه لقب گرفت نفوذش در این کشور که البته به دست دوست قدیمی‌اش اداره می‌شود، بیشتر شد.

دوست قدیمی، دشمن امروزی

گولن اندیشه‌های ترک در سراسر دنیا را پرورش و توسعه می‌دهد؛ سه‌هزار و ۵۰۰مدرس خصوصی که او در سراسر دنیا راه انداخته اگرچه در ظاهر تعقیب قرار گرفته بود است که پراکنده شده‌اند، ولی پس‌زمینه روشنی دارد؛ اینها هم دانش‌آموخته مکتبی می‌شوند که گولن استادی آن را برعهده دارد. این پیشوای مقدس و معنوی ترکیه در سال ۲۰۱۱ از نفوذش در قوای مختلف استفاده کرده و برای رجب طیب دوباره رای خرید؛ نه با پول و رشوه بلکه با اعتبار و حمایت. حضور نیروهای وفادار گولن در پلیس، قوه قضاییه و در دل مردم همواره عصایی بود برای «عدالت و توسعه» که گهگاهی در بحران‌های جنگ اعتقادی با لاییک‌ها کمربش درد می‌گرفت. تلویزیونی که گولن اداره می‌کرد هم به اشاعه افکار به ظاهر مثبت اردوغان کمک کرد و نقش تأثیرگذارترین روزنامه ترکیه یعنی «زمان» را هم نباید از یاد برد؛ روزنامه‌ای که همواره و مستقیماً از گولن حمایت کرده. اما یار دیروز رجب طیب تبدیل به یار امروزش شده؛ امروز دشمن سلطان کسی نیست جز فتح‌الله گولن؛واعظ.

سیاست‌های این دو دیگر به یکدیگر لبخند نمی‌زند و

«فراری محبوب» اردوغان دیگر برای هر کار این نخست‌وزیر هورا نمی‌کشد؛ اردوغان چندین مسه برای توجیه‌کردن سیاست‌های دولتش تلاش کرده. او دیگر نه الگوی یک رهبر است و نه نمونه یک سیستم، چه در خارج و چه در داخل از زمان وقوع «بهار عربی» اردوغان خواهان شکست اخوان‌المسلمین در مصر و تونس نبود، مواضعش برابر

سوریه و او را همواره مشغول پاسخگویی به منتقدانش کرده. اما حالا همراهان اردوغان از عبدالله گل، رئیس‌جمهور ترکیه گرفته تا پدر اسلام ترکیه یعنی فتح‌الله گولن، خواهان تغییر کاپیتان هستند تا کشتی را از غرق شدن نجات دهند.

از منجی تا دیکتاتور

جنجال بر سر چند درخت که اعتراضات پارک گزی را از تظاهرات چندروزه به اعتصاب ماهانه تبدیل کرد، وضعیت دیگری را برای دولت اردوغان رقم زد. او که در آن‌روزها توسط معترضان «دیکتاتور» نامیده می‌شد، موفق به ساکت‌کردن روزنامه‌نگاران و دستگاه امنیتی و قضایی شد. در آن زمان او سعی در جلب رضایت مردم نکرد و به عنوان یک ایدئولوگ عمل کرد. اردوغان این تظاهرات را به عنوان جنگی دید که خودش هم تمایلی به مبارزه با آن داشت. این همان چیزی است که در شعری که از اردوغان در سال ۹۸ نقل شده، آمده است: «مساجد پادگان ما، گنبد کلاه ما، منارها سرسبزهای ما و وفادار، سربازان ما، این ارتش مقدس نگهداران دین ما»

اردوغان نمی‌دانست که گولن پدرخوانده ارتش مقدس دیگر پشتیبان او نیست. تفاوت بین این دو تنها به مسائل داخلی محدود نمی‌شود. سیاست خارجی شکست‌خورده اردوغان و نظریه‌پردازنش یکی دیگر از دلایلی بود که شکاف دو دوست قدیمی را بیشتر کرد. البته در این بین احمد داوودوگلو و وزیرخارجه نیز نقش کلیدی ایفا کرد. گولن با جایگاهش در میان جوامع مذهبی ترکیه و همچنین تجارت این کشور، به اردوگاه مخالفان اردوغان پیوست. جنبش گولن بازوی غیررسمی حزب عدالت و توسعه بوده اما شکاف آن دو به مرور زمان گسترش یافت و از سال ۲۰۱۰ شروع به آشکارشدن کرد. گولن تصمیم اخراج سفیر اسرائیل از آنکارا بر سر حمله به کنستنتیوم مرمره که راهی غزه بود را محکوم کرد. اردوغان با این حال روابطش با گولن را قطع نکرد. او در زستی که حسن نیتش را به نمایش بگذارد از گولن -که در تبعیدی خودخواسته در آمریکا به سر می‌برد، خواست تا به ترکیه باز گردد. اردوغان در بازی‌های المپیک به زبان ترکی به مخاطبان گفت: می‌خواهیم کسانی را که در خارج هستند در میانمان ببینیم. غیبت از خانه تنهایی را به‌دنبال دارد. ما دیگر تحمل تنهایی نداریم.

این غیبت باید به پایان رسد.

پس از اینها تصمیم دولت برای بستن مدارس آمادگی

کسب منبع اصلی درآمد مالی و منابع انسانی برای جنبش گولن بود یکی دیگر از تصمیم‌های اشتباه اردوغان بود. او در سخنرانی خطاب به پیروانش گفت: اگر فرعون علیه شمشات، اگر قارون علیه شمشات، شما در راه راست قدم

برمی‌دارید. شکاف میان اردوغان و گولن زمانی بیشتر شد که اردوغان، هاکن فیدان را رئیس سازمان اطلاعات ترکیه کرد. انتخاب فیدان، فردی که او را «مرد در سایه اردوغان» نام می‌برند، خشم گولن را بیش از چیزی که باید برانگیخت. گولن چنین انتصابی را رد کرد و از تمام

قدرتش برای عزل او استفاده کرد.

وفاداران گولن وارد میدان شدند

۱۷دسامبر رسوایی مالی، ترکیه را ازرناده اتهامات از همه طرف دولت اردوغان رانشانه گرفته بود. یاران اردوغان یک به یک شروع به ریزش کردند. مدیر عامل هالک‌بانک، سلیمان اصلان از افسران پلیس با چهارونیم‌میلیون دلار

در خانه‌اش دستگیر شد. ۵۲هزار مقامات و بازرگانی که

جهان

روابط نزدیکی با حزب عدالت و توسعه داشتند به اتهام‌های مختلف از جمله رشوه و قاچاق طلا دستگیر شدند. شواهد امر نشان می‌داد وفاداران حزب گولن که این‌روزها بیشتر «گولنیست» خوانده می‌شوند، در درون قوقضا و نهاد پلیس نقش کلیدی‌ای در برملاکردن چنین رسوایی‌ای داشتند. رفیق گرمابه و گلستان اردوغان که به‌خاطر مبارزه با لایسیسته راهی آمریکا شده و از اسلام ترک‌ها دفاع کرده بود، به یکباره «خاندانشناس» توصیف شد؛ در نشست حزب عدالت و توسعه که هفته گذشته برگزار شد اردوغان با دولت‌ش به همراه نداشت. کلبینه اردوغان هنوز در موقعیت اشاره به گولن و آنچه که توطئه خوانده بود، گفت: گولن مردی است که هیچ ارتباطی با دین، اسلام، خدا یا محمد ندارد.

اما تاختن به گولن هم هنوز آرامش را برای اردوغان و دولتش به همراه نداشت. کلبینه اردوغان هنوز در موقعیت ضعف قرار دارد. پرونده فساد مالی هنگامی پیچیده‌تر شد که دادستانی ترکیه دربراه این تحقیقات گفت: پلیس بازداشت ۳۰مظنون دیگر از جمله نمایندگان مجلس که اعضای حزب عدالت و توسعه بوده‌اند را رد کرد. تمام همکاران من و مردم می‌دانیم که من از بازکردن تحقیقات منع بشدم.

منع کردن افرادی که «گولنیست» را اشاعه می‌دهند از -حرف و عمل، عمق بحرانی که رجب‌طیب در آن گیر افتاده را نشان می‌دهد.

اردوغان که در ۱۱سال گذشته به تنهایی بر ترکیه حکومت می‌کرد، حالا با یک توفان سیاسی خشونت‌آمیز مواجه است. انتخابات شهرداری ۲۰۱۴ ماه مارس در پیش است و شفافیت و مبارزه با فساد که از شعارهای انتخابانی او در سال‌های گذشته بود به‌شدت تحت تأثیر این ماجرا قرار خواهد گرفت. پس از رسوایی مالی، بسیاری از مردم در شهرهای مختلف تظاهرات کردند و خواهان استعفاای او و اقداماتش وجود دارد. اما نظر می‌رسد ضربه قدرتمند گولن بر سرنوشت اردوغان تأثیر سنگینی خواهد گذاشت.

سیاست‌های این دو دیگر به یکدیگر لبخند نمی‌زند و «فراری محبوب» اردوغان دیگر برای هر کار این نخست‌وزیر هورا نمی‌کشد؛ اردوغان چندین ماه برای توجیه‌کردن سیاست‌های دولتش تلاش کرده. او دیگر نه الگوی یک رهبر است و نه نمونه یک سیستم، چه در خارج و چه در داخل

برخی می‌گویند شکست اردوغان برای حفظ حزب عدالت و توسعه ضروری است. عبدالله گل، رئیس‌جمهور ترکیه می‌گوید: فساد در رده‌های بالای قدرت پوشیده نخواهد ماند. کشوری که در دهه‌های گذشته اصلاحات عمده‌ای را به اجرا گذاشته است فساد را مخفی نخواهد کرد و در قبال چنین اشتباهاتی سکوت نخواهد کرد. داد‌گاه صحیح‌ترین اقدام ممکن را در این رابطه اتخاذ خواهد کرد. برای دهه‌ها گولن شاهنم‌شانه با اردوغان در یک نبرد در برابر نفوذ

ارتش و نجبگان سکولار مبارزه کردند. این تلاش مشترک منجر به تغییر پارادیم به‌نفع اسلام در ترکیه شد. نقش گولن نقشی حاشیه‌ای نیست. افراد گولن شبکه بزرگی از مدارس، شرکت و رسانه‌ها در پنج‌قاره را مدیریت می‌کنند. جنبش او دولتی در درون دولت است او در نیروی پلیس و قوقضاییه حضوری قوی دارد. اردوغان که باالای سیاسی-مذهبی گولن در قدرت مانده حالا در پی ترفندی است تا رفیق رقیب‌شده ۷۳ساله‌اش را به گوشه رینگ برود. اولین و مهم‌ترین مورد هم دست‌نشان‌دگی است؛ مطرح‌شدن این مورد که گولن از آمریکایی‌ها خط می‌گیرد، شاید کم‌بزدن به رقیبی باشد که خود عمری ترفندهای در قدرت‌ماندن را به اردوغان آموخته است. گولن برای اردوغان پیچیده‌تر

ارتش و نجبگان سکولار مبارزه کردند. این تلاش مشترک منجر به تغییر پارادیم به‌نفع اسلام در ترکیه شد. نقش گولن نقشی حاشیه‌ای نیست. افراد گولن شبکه بزرگی از مدارس، شرکت و رسانه‌ها در پنج‌قاره را مدیریت می‌کنند. جنبش او دولتی در درون دولت است او در نیروی پلیس و قوقضاییه حضوری قوی دارد. اردوغان که باالای سیاسی-مذهبی گولن در قدرت مانده حالا در پی ترفندی است تا رفیق رقیب‌شده ۷۳ساله‌اش را به گوشه رینگ برود. اولین و مهم‌ترین مورد هم دست‌نشان‌دگی است؛ مطرح‌شدن این مورد که گولن از آمریکایی‌ها خط می‌گیرد، شاید کم‌بزدن به رقیبی باشد که خود عمری ترفندهای در قدرت‌ماندن را به اردوغان آموخته است. گولن برای اردوغان پیچیده‌تر

عکس:AFP

ادامه از صفحه ۷

شنود و جاسوسی از منظر حقوق بین‌الملل

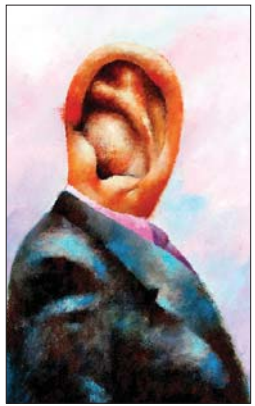
ز- هر گونه فعالیت به منظور جاسوسی کردن در باره او – در کمین نشستن و او را تحت نظر قراردادن و عرصه را بر او تنگ کردن ح- توقیف مکاتبات او ط- استفاده یا سوءنیت از مخابرات کتبی یا شفاهی او ی- افشای اطلاعاتی که او داده یا گرفته بر خلاف قاعده حفظ اسرار مربوط به شغل و حرفه شخص.

حفظ حریم خصوصی افراد و اتباع سایر دولتها و عدم نقض آن توسط دیگران به جهات عدیده‌ای تکلیفی حقوقی- اخلاقی است اما چون هر آن امکان نقضی این تکلیف و تجاوز به حریم خصوصی وجود دارد مقررات و قوانین متعددی در دفاع و حراست از حریم خصوصی به‌وجود آمده‌اند که همه آنها حاصل تلاش پیگیر و بر حق مدافعان حقوق و آزادی‌های عمومی شهروندان است.

در کنوانسیون‌ها و قراردادهای متعدد بین‌المللی موضوع دفاع از حریم خصوصی با جدیت و تعصب فراوان پیگیری شده است. در اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی مختلفی این موضوع تصریحا مورد بررسی قرار گرفته که به این شرح است:

ماده ۱۲اعلامیه جهانی حقوق بشر

احدی در زندگی خصوصی، امور خانوادگی، اقلنگاه، یا مکاتبات خود نباید مورد مداخله‌های خودسرانه قرار گیرد. هر کس حق مالکیت، حرکس حق دارد که در مقابل اینگونه مداخلات و حملات مورد حمایت قانون قرار گیرد. زندگی خصوصی دامنه وسیعی دارد و می‌توان هر آنچه را که به دیگران مربوط نیست و با زندگی امور دیگران ارتباط ندارد را جزو زندگی خصوصی دانست، که امور خانوادگی به هم بخشی از زندگی خصوصی به حساب می‌آید. نحوه ارتباط با انسان‌های دیگر، آمدن، رفتن، لباس

پوشیدن انتخاب‌های شخصی یا سیاسی، تجرد، تاهل، دارایی و اموال، علایق و گرایش‌های شخصی و... از مصداق زندگی خصوصی هستند و جزو حریم خصوصی اشخاص به حساب می‌آیند و به‌موجب ماده ۱۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر هیچ‌کس حق مداخله‌های خودسرانه در آنها را ندارد و هیچ‌کس نمی‌تواند آنها را زیر سوال برده یا تغییراتی را در آنها به صاحب آن حریم تحمیل کند یا او را وارد که در زندگی خصوصی خود به غیر از آنچه که حق آنهاست مطالبه کند این امر دخالت در حریم خصوصی بوده و برابر ماده ۱۲ هر کس حق دارد در مقابل اینگونه مداخلات و حملات مورد حمایت قانونی قرار گیرد.

۱۵ ماده ۱۲اعلامیه جهانی حقوق بشر اقامتگاه را نیز در ردیف مصداق حریم خصوصی اشخاص آورده و حکم ماده را شامل آن نیز می‌داند، اقامتگاه اشخاص برابر ماده ۱۲ قابل تحقیق و نقض نیست و شخص حق دارد آن را به هر کس که تمایل دارد اعلام کند و تکلیفی در اعلام اقامتگاه خود به دیگران مگر آنکه برابر مقررات داخلی کشورها تعهد به اعلام تغییر در اقامتگاه را کرده باشد یا توافق به اعلام اقامتگاه کرده باشد در غیر این‌صورت اقامتگاه جزو حریم خصوصی شخصی و غیر قابل تعرض است.

مکاتبات افراد نیز جزو حریم خصوصی معنوی اشخاص و مصداقی از زندگی خصوصی آنهاست و نمی‌توان به اطلاع یا فاش کردن یا علنی کردن آنها اقدام کرد.

ادامه در صفحه ۹

ادامه از صفحه ۷

پایانی بر رویای یک رفاقت سیاسی؟

رسوایی مالی و فساد اقتصادی دولت رجب طیب اردوغان، احتمالاً بزرگ‌ترین چالشی است که حزب عدالت و توسعه» در ۱۱سال حکومت خودش با آن مواجه شده و بی‌شک انتخابات سال آینده تحت تأثیر آن خواهد بود. حمله ضربتی پلیس به قلب نخیشان سیاسی آنکارا، که به استغفای چندین وزیر دولت منجر شد، حزب اردوغان را در محاصه جدی انداخته است؛ حزبی که همین ژوئن امسال به‌سختی توانست اعتراضات خیابانی و توده‌ای که سقوط دولت را می‌خواست، بخواهاند. چالش حزب اردوغان، بیشتر از آن‌رو جدی و عجیب و غریب است که این بار نه دانشجویها و سکولارها که متحد قدیمی آن، در قلب ماجراست: فتح‌الله گولن، رهبر محافظه‌کار ولی به‌شدت تأثیرگذار که در آمریکا زندگی می‌کند و هنوز با اقتدار در راهروهای قدرت در ترکیه قدم می‌زند. با اینکه گولن از طریق ویدیو یا طر‌ف‌راش در ارتباط است، حضور غیرقابل انکاری در سیاست ترکیه دارد. بسیاری از طرفدارهای او در پلیس، دستگاه قضایی و سروس‌های امنیتی پست‌های کلیدی دارند. شبکه‌ای متحد با دولت اردوغان که آن را «دولت در دولت» می‌نامند. این شبکه رموز و موازی را وفاداران به حزب عدالت و توسعه به تلاش برای خرابکاری در دولت از طریق تحقیقات «کثیف» برای کشف فساد برخی از مهم‌ترین مقامات دولت، متهم می‌کنند.

رابطه دوستانه میان حزب اردوغان و جنبش گولن (جنبش خدمت) طی سالیان، عمیق‌تر و عمیق‌تر شد، ولی با بحرانی که اخیراً گشوده شده است، رویای مشترک آنها هم به کما رفته است. روسان کاکو، روزنامه‌نگار و تحلیلگر سیاسی درباره نتیجه انتخابات محلی سال آینده می‌گوید: «در استانبول ملامه‌همیشه رقابت میان سکولارها/چپ‌ها و حزب اردوغان بوده‌است. اگر جنبش گولن بتواند از نفوذ سیاسی و اقتصادی به‌نفع مخالفان اردوغان استفاده کند، می‌تواند قابلیت خودش برای ضربه‌زدن به حزب عدالت و توسعه را نشان دهد». آنچه اردوغان روی آن قمار کرده ولی خیلی بیشتر از این حرف‌هاست. حرف از انتخابات ریاست‌جمهوری ماه آگوست است. انتظار می‌رفت حزب عدالت و توسعه بار دیگر انتخابات را بربرد.

حزب عدالت و توسعه چه دهه است که خودش را خا‌کر‌بزی در مقابل بیماری فساد می‌خواند، اما از ۱۷دسامبر این تصویر ساختگی برای همیشه از ذهن ترکیه‌ای‌ها پاک شد. حزب عدالت و توسعه به اختصار خودش را «اک» می‌نامد که در زبان ترکی به معنی «سبید» و «پاک» است. اک ادعا داشت مشکل فساد را که میان سیاستمداران پیش از آن مزمن شده بود، از میان برده است.

در ۳۰سپتامبر ۲۰۱۲، در چهارمین نشست بزرگ حزب عدالت و توسعه، نخست‌وزیر ترکیه ایدئولوژی جدید حزب و آینده سیاسی ترکیه را ترسیم کرد. در سخنرانی او کليدواژه‌های کلمه همیشگی «خدمت» (یعنی توسعه اقتصادی و پروژه‌های مشخصی -به «ایدئولوژی» و «امپوریت» گفته توسعه همچنین در سخنرانی او به برخی نشانه‌های تاریخی مانند «ملت بزرگ» و «پیوند اسلامی ترکی» تأکید شده بود. اردوغان پس از بیش از یک دهه حکومت به‌نظر می‌رسید آفت‌بر برای ادامه امپراتوری‌اش مطمئن است که چشم‌اندازهای دولت را تا یک قرن بعد تعیین کرده است. البته یک دهه حکومت حزب عدالت و توسعه آفت‌بره هم آرام و بی‌چالش نبوده است.

یکی از مهم‌ترین چالش‌های معاراض حزب عدالت و توسعه و ارتش بود. بحران در روابط ارتش و دولت ترکیه که از مدت‌ها پیش بر سر رزندی و محاکمه‌شدن ۴۳فر از ژنرال‌ها روبه افزایش بود در سال ۲۰۱۱ با کناره‌گیری غیرمترقیه رئیس ستاد ارتش و فرماندهان نیروهای سگانه به اوج رسید ولی دولت آنکارا توانست ظرف چهار، پنج‌ساعت وضعیت را به کنترل خود درآورد. عبدالله گل، رئیس‌جمهور این کشور، ژنرال تجدت اولزل را باافاصله به‌عنوان فرمانده نیروی زمینی و رئیس موقت ستاد کل ارتش منصوب کرد. استغفای ژنرال‌های ارتش نشانه بحران عمیق سیاسی در ترکیه بود. استغفای ایشیک کوشنار، رئیس ستاد کل ارتش ترکیه، به همراه فرماندهان نیروهای زمینی، هوایی و دریایی این کشور در اعتراض به دستگیری ۲۵۰ افسری بوده که متهم به کودتا علیه دولت رجب طیب اردوغان بودند. از آنجا که ترکیه یکی از اعضای ناتو به شمار می‌آید کناره‌گیری بی‌سابقه ژنرال‌های ارتش در ترکیه موضوعی داخلی نبوده و ابعدی بین‌المللی داشت. ارتش ترکیه خود را مدافع ارزش‌های سکولار کمال اتاتورک، بنیان‌گذار «ترکیه نوین» می‌داند و در ۵۰سال گذشته بارها دست به کودتا زده و دولت‌ها را از قدرت خلع کرده است. دولت عرفی اما اسلام‌گرای اردوغان کوشید با اصلاحاتی عرصه خالت نظامیان را محدود کند در سال ۲۰۱۲ نیز دادگاهی در ترکیه، رئیس پیشین ستاد مشترک ارتش این کشور را در رابطه با پرونده جنجالی توطئه برای براندازی دولت رجب طیب اردوغان، به بازداشتگاه فرستاد. ژنرال ایک‌بار باشیوغ که در سال ۲۰۱۰ بازنشسته شد، یکی از دهها نفری بود که به تلاش برای سرنگون کردن دولت اردوغان متهم شد. علاوه بر او، حدود ۴۰۰ نفر تاکنون در این رابطه دستگیر شدند که شمار زیادی از آنها نظامی بودند این اولین‌بار بود که یک رئیس ستاد مشترک ارتش در ترکیه به زندان فرستاده می‌شد.

یکی دیگر از چالش‌های حزب عدالت و توسعه در ژوئن امسال رخ داد. تقاضای عظیم توده‌ای علیه دولت که بیشتر در استانبول و بر سر پارک گزی برگزار می‌شد و دولت را دست‌کم برای یک ماه به‌سختی به دردرس انداخت در روز ۲۸ می ۲۰۱۳ در گیزی‌هایی بین پلیس ترکیه و معترضانی که از چندروز پیش در اعتراض به تخرب پارک گزی در شهر استانبول متحصن شده بودند، صورت گرفت. تظاهرات به‌سرعت به شهرهای دیگر هم کشیده شد. معترضان از اقتدارگرایی دولت اردوغان نیز ناراضی بودند و شعارهایی که سرمی‌دادند اعضا دولت را شکه کرده بود. آنها خواهان سقوط دولت بودند. این در گیزی‌ها خشونت‌بارترین تظاهرات در ترکیه طی سالیان گذشته بود. برخی رسانه‌ها اشاره به رویدادهای کشورعربی آن را بهار ترکی نامیدند در آن در گیزی‌ها به‌چنفر نیز کشته شدند که تصاویر آنها به پهنادهای مختلف در خیابان به‌دست معترضان است و آرام را هنوز که هنوز است از دولت روده است. سرانجام دولت توانست معترضان را خنثی، وعده و ترش ترش تقریباً به خانه بفرستد و غایله را بخواهاند. به‌جز دو مورد فوق، اردوغان و حزیش توانستند مناطق کردنشیز را با واردکردن سران آنها در فرایند مذاکره نسبت به پیش، آرام‌تر کنند. فرایندی پرفرازویشیب که البته به‌نظر نمی‌رسد به‌راحتی و به‌زودی و با رضایت کامل دوطرف پایان یابد. با این همه اردوغان دست‌کم توانست تعدادی از مخالفان مسلح کرد را به عراق بفرستد. با این همه می‌توان گفت حزب عدالت و توسعه دهه آرمی پشتسر گذاشته و از آینده خودش هم مطمئن بود. با توجه به این موضوع شاید براه نباشد اگر چالش ترکیه از ۱۷دسامبر به این‌سو را مهم‌ترین و بزرگ‌ترین دردرسر اردوغان در طول حکومت حزیش بدانیم. آن هم از سوی گروهی که تا پیش از این، در پیروزی‌های انتخاباتی حزب اردوغان، نقش مهمی داشت.

با همه دوستی، اردوغان و حزیش در قایل جنبش گولن خیلی مراقب خودشان بودند. زمانی که رسوایی فساد، تازه داشت خیرساز می‌شد، اردوغان رئیس پلیس استانبول را عوض کرد و بسیاری مقامات پلیس را که در تحقیقات رسواکننده حزب دست داشتند، پاکسازی کرد. اختلاف میان دو طرف بعد از اقدام دولت ترکیه مبنی بر تعطیلی شبکه‌ای از مدارس خصوصی تحت مدیریت جنبش خدمت تشدید شده است.

طرفداران «جنبش خدمت» (هیزمت) معتقدند این جنبش چهره مدرن و بی‌آزاری از اسلام آرایه‌می‌کند، اما منتقدان آن، انگیزه‌هایش را زیر سوال می‌برند، حزب عدالت و توسعه که در اندیشه اسلام‌گرایی ریشه دارد، در سدهوره اخیر قدرت را در دست داشته است. اما نفوذ جنبش خدمت از مرزهای ترکیه بسیار فراتر می‌رود. این جنبش تأمین هزینه‌های صدها مدرسه علوم دینی، اندیشه‌شکه و رسانه را، از کنیا گرفته تا قزاقستان، برعهده دارد و توانسته میلیون‌ها هوادار و میلیاردها دلار پول را جذب کند.

ادامه در صفحه ۹